

P

**omagamy
sobie
w pracy**

ROK XXXII Nr 1

1987

**WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. EMANUELA SMOŁKI W OPOLU**

WOJEWÓDZKA BIBL PUB

POMAGAMY SOBIE W PRACY

Półrocznik Instrukcyjno-metodyczny

WOJEWODZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. E. SMÓLKI

W OPOLU

ROK XXXII

NR 1

1987

Redaguje kolegium w składzie:

Ireneusz Chudy - przewodniczący, Joanna Czarkowska-
Pasierbińska - sekretarz, Mieczysław Faber, Janina
Kościół, Barbara Matusiewicz, Anna Sliwińska

Projekt okładki - Janusz Młynarski

K A L E N D A R Z
R O C Z N I C I W Y D A R Z E N
R O K 1 9 8 7

/Przy nazwiskach pisarzy podano literaturę
o ich życiu i twórczości/

S t y c z e ń

- / 30/ 3 I 1957 Powstał Związek Młodzieży Socjalistycznej
- / 20/ 8 I 1967 Zn. Zbigniew CYBULSKI, aktor filmowy
/ur. 3 XI 1927/
- / 42/ 17 I 1945 Wyzwolenie Warszawy przez jednostki
I Armii Wojska Polskiego
- / 42/ 24 I 1945 Wyzwolenie Opola
- /300/ 28 I 1687 Zn. Jan NEWELIUSZ, astronom, twórca
nowożytnej selenografii /ur. 28 I 1611/
- / 20/ 31 I 1967 Zn. Adam GRZYMAŁA-SIEDLECKI, eseista,
teatrológ, autor sztuk scenicznych
/ur. 29 I 1876/
- Żukrowski W., Nowe Książki 1973
nr 15 s.37-38

L u t y

MIESIĄC KSIĄŻKI ROLNICZEJ

/ 25/ 10 II 1962

Zm. Władysław BRONIEWSKI, poeta, przedstawiciel polskiej liryki rewolucyjnej, tłumacz /ur. 17 XII 1897/
/„Wiatraki”, „Bagnet na broń”, „Razowe”/

- Bujnicki T.: Władysław Broniewski.
Warszawa: Państw. Inst. Wydawniczy 1974,
205 s.

- Broniewska J.: Maje i listopady.
Warszawa: Iskry 1979, 287 s.

/ 20/ 17 II 1967

Zm. Jan WIKTOR, pisarz, publicysta, autor powieści „Tęcze nad sercem”, „Wierzby nad Sekwaną”, „Orka na ugorzu” i opowiadań /ur. 17 XII 1897/

- Pieszczechowicz J.: Wwikłany - to ja.
Mieś.Lit. 1975 nr 4 s.44-51

/ 35/ 19 II 1952

Zm. Knut HAMSUN, pisarz norweski, autor powieści „Głód”, trylogii: „Włóczęgi”, „August Powsinoga”, „A życie toczy się dalej”, laureat Nagrody Nobla w 1920 roku /ur. 4 VIII 1859/

- Rogalski A.: Knut Hamsun. Warszawa:
Czytelnik 1981, 128 s.

/ 85/ 27 II 1902

Ur. John Ernst STEINBECK, pisarz ame-
rykański, autor powieści /"Grosz gnie-
wu", "Na wschód od Edenu"/ i opowiadań
/"Pastwiska niebieskie", "Kasztanek",
laureat Nagrody Nobla w 1962 roku
/za. 20 XII 1968/

- Dzióg J.B.: Z obcymi autorami. Wspo-
nienia i lektury. Rzeszów: KAW 1982,
132 s.

- Żółciński J.: John Steinbeck - nagro-
da Nobla 1962. Per.Bibl. 1963 nr 1
s.13-19

M a r z e c

B III

DZIEŃ KOBIEŃ

/ 40/ 10 III 1947

Podpisanie w Warszawie Układu o przy-
jaźni, współpracy i pomocy wzajemnej
między Polską i Czechosłowacją /nowy
układ - 1 III 1967/

/100/ 14 III 1887

Ur. Leon SCHILLER, inscenizator, reży-
ser teatralny, krytyk i historyk teatru,

pedagog, kompozytor i tłumacz

/zm. 25 III 1954/

- Sokerski W.: Leon Schiller. Warszawa: Iskry 1978, 84 s.

/ 20/ 15 III 1967

Podpisanie w Warszawie Układu o przy-
jściu, współpracy i pomocy wzajemnej
między Polską i NRD /nowy układ pod-
pisano w Berlinie 28 V 1977/

17 III

SWIATOWY DZIEŃ MORZA

/100/ 19 III 1887

Zm. Józef Ignacy KRASZEWSKI, powieś-
ciepisarz, poeta, historyk, teoretyk
i krytyk literacki, działacz politycz-
ny, publicysta i wydawca /ur. 28 VII
1812/

- Denek W.: Józef Ignacy Kraszewski.

Zarys biograficzny. Warszawa: Lud.
Spółdz. Wydawnicza 1976, 519 s.

- Trepieński A.: Józef Ignacy Kraszew-
ski. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe
1986, 144 s.

27 III

MIĘDZYKRAJOWY DZIEŃ TEATRU

K w i e c i e ń

MIESIĄC PAMIĘCI NARODOWEJ

- / 35/ 1 IV 1952 Zm. Ferenc MOLNAR, węgierski pisarz,
 autor powieści "Chłopcy z Placu Broni",
 "Ich troje", komedii obyczajowych, o-
 powiadań /ur. 12 I 1878/
- / 20/ 16 IV 1967 Odebrnięcie Pomnika - Mauzoleum Ofiar
 Faszyzmu w Oświęcimiu-Brzezince
- / 40/ 19 IV 1947 Powstało Polskie Stronnictwo Ludowe -
 Lewica - frakcja PSL, popierająca Blok
 Stronnictw Demokratycznych

M a j

DNI KULTURY, OŚWIATY, KSIĄŻKI I PRASY

- 1 V 1 Maja, Święto Pracy
- 3 V Święto Stronnictwa Demokratycznego
- 9 V DZIEŃ ZWYCIĘSTWA
- 40/ 10 V 1947 Zm. Juliusz OSTERWA, aktor, reżyser,
 pedagog, reformator teatru /ur. 23 VI
 1885/
- 75/ 14 V 1912 Zm. August STRINDBERG, pisarz szwedzki,

prekursor ekspresjonizmu, autor dramatów
/„Ojciec”, „Taniec śmierci”, „Gra cieni”/,
powieści i poezji /ur. 22 I 1849/

- Sokół L.: August Strindberg. Warszawa:
Czytelnik 1981, 163 s.

/ 30/ 26 V 1957 Powstało Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachod-
nych /TRZZ/

/ 30/ 31 V 1957 Zm. Leopold STAFF, wybitny poeta, dram-
turg i tłumacz /ur. 14 XI 1878/

- Wyka M.: Leopold Staff. Warszawa: Państw.
Wydaw.Naukowe 1985, 120 s.

- Maciejewska I.: Leopold Staff. Warszew-
ski okres twórczości. Warszawa: Państw.
Inst.Wydauniczny 1973, 453 s.

C z e r w i e c

1 VI MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ DZIECKA

5 VI ŚWIATOWY DZIEŃ OCHRONY ŚRODOWISKA

/ 20/ 7 VI 1967 Zm. Dorothy PARKER, amerykańska pisarka,
autorka utworów poetyckich i opowiadań
/„Między miastami Nowy Jork - Detroit”/
/ur. 22 VIII 1893/

/ 40/ 14 VI 1947 Dzwarcie Muzeum Męczeństwa Narodu Pol-

L i p i e c

- / 40/ 2 VII 1947 Powstanie Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa
- /110/ 2 VII 1877 Ur. Hermann HESSE, niemiecki pisarz, autor powieści "Wilk stepowy", "Gre szklanych paciorków", nowel, utworów poetyckich i esejów, laureat Nagrody Nobla w 1946 roku /zn. 9 VIII 1962/
- Szwaczyk W.: Z Kastalii na ziemię.
Nowe Książki 1972 nr 12 s.19-20
- / 25/ 6 VII 1962 Zn. William FAULKNER, amerykański powieściopisarz i nowelista /"Sarte- ria", "Dziki palay", "Niepokonana"/.
autor utworów poetyckich /"Zielona gałąź"/ /ur. 25 IX 1897/
- Lyra F.: William Faulkner. Warszawa: "Wiedza Powszechna" 1966, 293 s.
- Kopcewicz A.: Opowiadania Faulknera. Nurt 1986 nr 2 s.13-15
- William Faulkner. Nowe Książki 1960 nr 5 s.3

- 22 VII.
/185/ 24 VII 1802
- ŚWIĘTO ODRODZENIA POLSKI
Ur. Aleksander DUMAS /ojciec/, francuski powieściopisarz /"Trzej Muszkieterowie", "Hrabia Monte Christo"/ i dramaturg /zm. 5 XII 1870/

S i e r p i e ś

- / 43/ 1 VIII 1944 Wybuch Powstania Warszawskiego
- / 25/ 1 VIII 1962 Zm. Leon KRUCZKOWSKI, prozaik, dramaturg, publicysta i działacz społeczny /ur. 28 VI 1900/
- Macużanka Z.: Leon Kruczkowski. Warszawa: Iskry 1976, 84 s.
 - Bujnicki T.: Leon Kruczkowski. W: Autorzy naszych lektur. Szkice o pisarzach współczesnych. Wrocław 1965 s.193-210
 - Szydziński R.: Dramaturgia Leona Kruczkowskiego. Kraków: Wydaw.Litrackie 1972, 339 s.
- / 50/ 18 VIII 1937 Ur. Edward STACHURA, prozaik, poeta, tłumacz /zm. 24 VII 1979/
- Buchowski M.: Stachura nocą. Życie

Lit. 1985 nr 18/19 s.5,21

- Trziszka Z.: Edwarda Stechury zamęczenia z samym sobą. Mies.Lit. 1983 nr 7 s.30-38

/ 20/ 31 VIII 1967

Zm. Ilja ERENBURG, pisarz i publicysta rosyjski /"Niezwykłe przygody Juliusa Jurenity", "Trzyście fajek", "Upadek Paryża"/ /ur. 27 I 1891/

- Janowski A.: Twórczość powieściowa Ilji Erenburga. Kielce: Wyż.Szk. Pedagog. 1982, 256 s.

W r z e s i e ń

1 IX

ŚWIĄTOWY DZIEŃ POKOJU, Rocznica wybuchu II wojny światowej

25 IX

DZIEŃ BUDDOULANYCH

/ 85/ 29 IX 1902

- Zm. Emil ZOLA, pisarz francuski, główny teoretyk i przedstawiciel naturalizmu /"Teresa Requin", "Germinal", "Trzy miasta"/ /ur. 2 IV 1840/
- Kozłowski J.: "Germinal" polską bibułą socjalistyczną. Kultura 1980 nr 18 s.4

P a ź d z i e r n i k

DNI KSIĄŻKI I PRASY TECHNICZNEJ

- 1 X MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ MUZYKI
- / 20/ 9 X 1967 Zn. André MAURDIS, pisarz francuski, autor powieści /"Oddech wojny", "Klimaty"/, biografii, prac historycznych i esajów /ur. 26 VII 1885/
- Jeremko-Pytowska Z.: Nowe Książki 1963 nr 1 s.27-29
- / 20/ 11 X 1967 Zn. Halina POSWIATOWSKA, poetka /"Ods do rąk", "Hymn bohaterów"/ i powieściopisarka /"Opowieść dla przyjaciela"/ /ur. 9 VII 1935/
- Poezja 1985 nr 2 - cały numer poświęcony poetce
- Pysiek K., Nowe Książki 1976 nr 16 s.69-70
- 12 X DZIEŃ LUDDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO
- 14 X DZIEŃ NAUCZYCIELA
- / 35/ 31 X 1952 Zn. Benedykt HERTZ, bajkopisarz, satyryk, publicysta i autor książek dla dzieci /"Bajki minionych dni", "Żarty nie na żarty", "Ze wspomnień Samowars"/ /ur. 7 VI 1872/

L i s t o p a d

DNI FILMU RADZIECKIEGO

DNI KSIĄŻKI RADZIECKIEJ

- / 50/ 5 XI 1937 Zn. Bolesław LEŚMIAN, poeta, dramaturg,
prozaik, eseista /ur. 22 I 1877/
- Głowiński M.: Zeszyt przedstawiłony.
Warszawa: Państw. Inst. Wydawniczy 1981,
33 s.
- Kerpowicz T.: Poezja niemożliwa.
Wrocław: Ossolineum 1975, 375 s.
- / 70/ 7 XI 1917 Wybuch Wielkiej Socjalistycznej Rewo-
lucji Październikowej
- / 50/ 12 XI 1937 Zn. Zbigniew UNIŁOWSKI, powieściopi-
sarz, nowelista, autor głośnej powieści
o życiu cyganki artystycznej pt.
"Wspólny pokój" /ur. 1 V 1909/
- Gondowicz J., Nowe Książki 1977 nr 7
s.27-29
- Zygmunt Z.: Uniłowski wśród klasyków.
Życie Lit. 1977 nr 25 s.13
- 20-30 XI DNI KSIĄŻKI SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ
"CZŁOWIEK - ŚWIAT - POLITYKA"
- / 60/ 23 XI 1927 Zn. Stanisław PRZYBYSZEWSKI, autor
szkiców i poematów prozą /"De profun-

die", "Nad morzem"/, dramatów /"Snieg",
"Matka"/ i powieści "Dzień szstena"
/ur. 7 V 1868/

- Melaszyński S.: Przybyszewski. Opo-
wiadanie biograficzne. Warszawa: Lud.
Spółdz.Wydawnicza 1985, 558 s.
- Kuncewiczowa R.: Fantasia alla po-
lacca. Warszawa: Czytelnik 1979,
172 s.

/ 80/ 28 XI 1907

Zn. Stanisław WYSPIAŃSKI, dramtopi-
sarz, poeta, malarz i reformator te-
atru /ur. 15 I 1869/

- Matenson W.: Stanisław Wyspiański.
Warszawa: Państw.Wydaw.Naukowe 1976,
152 s.
- Okońska A.: Stanisław Wyspiański.
Warszawa: "Wiedza Powszechna" 1975,
512 s.

G r u d z i e ń

4 XII

DZIEŃ GÓRNIKA

/ 50/ 9 XII 1937

Zn. Andrzej STRUG, prozaik, nowelista,
publicysta, działacz socjalistyczny

10 XII
/ 20/ 22 XII 1967

i niepodległościowy /ur. 28 XI 1871/

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PRAW CZŁOWIEKA

Zm. Jan SPIEWAK, poeta, /"Wierze ste-
powe", "Żrenice piasku"/, tłumacz,
krytyk literacki /"Przyjeźnia i ani-
mozje"/ /ur. 18 VII 1908/

- Leopold W.: Opisanie świata. Lite-
ratura 1977 nr 5 s.7

Opracowała

Anna Śliwińska

BIBLIOTEKI NA ŚLĄSKU OPOLSKIM

Z pierwszych lat wolności

Polska książka na Śląsku Opolskim była od dawna jednym z istotnych czynników kształtowania i utrzymania polskości.

Przetrwale lata hitlerowskiego terroru, aby wiosną 1945 roku nieść radość i nadzieję. Wspomnienia i dokumenty tylko w części ukazują atmosferę tamtych dni, udział bibliotek w rozwoju społecznym naszego regionu.

"... 1 września 1945 roku przyjąłem obowiązki nauczyciela w ówczesnej Szkole Podstawowej nr 2 w Nowej Wsi Królewskiej /obecnie Szkoła Podstawowa nr 16 w Opolu/ ...

Od jednego z ojców naszej uczennicy - harcerki, Bonifacego Goli, otrzymaliśmy polskie książki, śpiewniki i czasopisma, które skrzętnie przechowywane, uniknęły konfiskat dokonywanych przez gestapo. Spośród książek cenną pozycją stanowiły "Dzieje Śląska" prof. dr Felixa Koniecznego, wydane w Bytomiu w 1931 roku nakładem "Katolika". Zapoznaliśmy się z kompletem czasopisma "Zdrój" wydawanego w Bytomiu w latach 1925-1930. Była to lektura bardzo pouczająca, szczególnie dla młodzieży repatrianckiej; poznała ona lepiej środowisko,

w którym wyrosło najmłodsze pokolenie rodowitych Opolan..."

Grobelny S.: Wszystko co nasze
Polsce oddamy. W: Pierwsze lata
władzy ludowej we wspomnieniach
Opolan. Katowice 1971

"... Znajduję wreszcie odrobinę czasu na odkopanie ukrytych pod kuźnią książek polskich. Książki, których było kilkadziesiąt, pochodzą od brata Teodora, który zginął w 1942 roku w Oświęcimiu. Odpakowujemy je z wielkim nabożeństwem, tylko kilka z nich zwiłgotniało w ziemi.

... Okazało się, że brak we wsi /Tarnowie Opoleckim/ polskich książek, te były nasze, więc niemal na wagę złota... Już jesienią 1945 roku dzieci nasze deklamują wiersze czystą polszczyzną. Matki słuchają i podziwiają, niejedna ma łzy w oczach..."

Głusk F.: Im głośniejsze biją
młoty. W: Pierwsze lata władzy
ludowej we wspomnieniach Opolan.
Katowice 1971

"... W czasie wystawy książek w 1946 roku w Bibliotece /w Strzelcach Opolskich/ podszedł do mnie pierwszy polski sołtys Mokrych tanów, Jan Zwiór i powiedział: - Widzę tu tyle książek, że już moich ludzi nie będą chcieli więcej pożyczać. Przyjdźcie sobie kierownikowi któregoś dnia, to Was ja dam..."

Ci, którzy ofiarowali swoje uratowane księgozbiory byli przecież symbolicznymi chorążymi, którzy w okresie tamtych czernych dni niewoli przechowali a następnie ofiarowali książki...

Z obowiązku kronikarskiego podaję ich nazwiska:

- Jan Zwiór, Mokre tany - 64
- Alojzy Michalski, Suche tany - 35
- Jan Sledziuna, Kamień Śląski - 42
- Maria Strzałek, Jemielnica - 20
- Paweł Długosz, Izbicko - 25 ..."

Paprotny B.: Wspomnienia /byłego kierownika Biblioteki Powiatowej/. Maszynopis. /Zbiory WBP w Opolu/

Zarówno władze administracyjne jak i organizacje społeczno-polityczne podejmowały działania mające na celu tworzenie bibliotek, gdyż książki - jak podkreślano - będzie jednym z pod-

stawowych czynników repolonizacji i integracji. Tym poczynaniem towarzyszyło społeczne zaangażowanie mieszkańców w wielu miejscowościach. Pomimo rozlicznych trudności były czynne już w 1945 roku biblioteki publiczne w Oleśnie, Strzelcach Opolskich, Kozlu, Raciborzu i Nysie.

"... Protokoł z przebiegu zebrania konstytucyjnego Powiatowej Komisji Bibliotecznej z dnia 21 sierpnia 1945 roku

... Plan pracy uchwalony przez Komisję na najbliższą przyszłość:

- 1/ Podjęcie czynności, celem uzyskania pomieszczenia na bibliotekę /4-5 pokoi/.
- 2/ Wystąpienie do Inspektoratu Szkolnego o przydzielenie nauczyciela na kierownika biblioteki i sekretarza komisji...
- 3/ Uruchomić biblioteki wędrowną.
- 4/ Zwrócić się do protektorów miasta Oleśna, tj. do miasta Chorzowa i do sąsiedniego miasta, Praszki i Wielunia o zbiórkę książek na zesilenie tutajskiej biblioteki powiatowej... Oleśno, dnia 21 VIII 1945 r."

Kronika Biblioteki

/MIGOP w Oleśnie/

"... Wśród organizatorów życia kulturalnego we wsi /Reclawice/ czynny udział brała ob. Duda Józefa, która była przewodniczącą Ligi Kobiet. Ona to już w 1947 roku zaczęła organizować bibliotekę, i tak wraz z ob. Kiliańczyk M., /która już nie żyje/ i ob. Skolek A. - z kosztem od białizny - chodzili po prywatnych domach zbierając książki, żeby można było zorganizować pierwszą wypożyczalnię książek i choć w części zaspokoić potrzeby czytelników.

W Sylwestra 1947 roku organizacja Ligi Kobiet zorganizowała zabawę i dochód z niej przeznaczyła na zakup książek...

Książki zostały umieszczone w lokalu PPR i już w marcu 1948 roku nastąpiło otwarcie Biblioteki Publicznej..."

Kronika Biblioteki /MIGBP
w Głogówku. Filia w Reclawicach/

"... akcja 10 obywateli - mieszkańców Byczyny - zainicjowała powstanie Koła Członków Spółdzielni Wydańczej "Czytelnik" przy Delegaturze "Czytelnika" na Okręg Śląski w Katowicach. Zanim Koło to zostało zarejestrowane w Delegaturze, w dniu 27 V 46 r., przeprowadzona została zbiórka książek wśród mieszkańców miasta i uruchomiono punkt wypożyczeń. Wkrótce po zarejestrowaniu Koła "Czytelnik" przydzielili do wypoży-

czenie komplet. ruchomy książek na okres 2-eh miesięcy...
 Z początkiem 1948 roku nawiązałem łączność z nowo zorganizowaną Powiatową Biblioteką w Kluczborku, skąd również zacząłem otrzymywać komplety książek..."

Zimoch W.: 17 lat pracy MBP
 w Byczynie. Pomagamy Sobie
 w Pracy 1964 nr 4

"... garstka inteligencji, licząca około 20 osób, spragniona rozrywki kulturalnej, zorganizowała z początkiem 1946 roku kółko śpiewacze i zespół teatralny... Spośród tego aktywu prawie wszyscy byli miłośnikami książek. Wiedzieli, że posiadam dość duży księgozbiór liczący około 500 tomów, chętnie więc z niego korzystali. Gdy moich czytelników przybywało, postanowiłem przenieść pewną ilość książek do Prezydium Rady Narodowej, gdzie pracowałem w charakterze sekretarza, aby w ten sposób udogodnić wypożyczenia...

Powoli księgozbiór został "wyczytany", zaczęła więc potrzeba jego uzupełnienia, na co jednak nie miałem pieniędzy... ; przy współudziale naczelnika stacji PKP, Ob. Markiewicza zwołałem na dzień 15 III 1947 roku spotkanie najzamożniejszych, lepiej zarabiających czytelników, proponując, by każdy wpłacił po 100 zł /stara waluta/ na zakup książek, które

po przeczytaniu - w pierwszej kolejności przez ofiarodawców - wypożyczone będą innym czytelnikom. Z zakupionych książek postanowiono założyć "Bibliotekę Klubową..."

Bertozak F. /były kierownik
w Leśnicy/! Z pierwszych lat
działalności Miejskiej Biblio-
teki w Leśnicy. Pomagamy Sobie
w Pracy 1964 nr 1

"... Z wielkim trudem znaleziono stary budynek, w połowie zniszczony, z wybitymi szybami i bez zamków w drzwiach... Nie można było w tym czasie otrzymać szkła do okien, więc zbierałem na rumowiskach kawałki szkła i sklejałem z nich szyby do okien jednego pokoju, gdzie mieściły się: pracownia, magazyn i mieszkanie kierownika. W sali urządzono wypożyczalnię książek. Sala ta była również bez szyb, okna zasłonięte czarnym papierem. Naprawy zamków i drzwi dokonałem własnym kosztem. W roku 1946 było bardzo ostre zima, niewielka ilość węgla nie wystarczała na ogrzanie pomieszczeń, były więc wypadki, że w czasie wypożyczenia książek zamarzał strumień w kałamarzu.

... W roku 1948 powstają biblioteki miejskie w Głubczycach, Baborowie i Kietrze, kilkanaście bibliotek gromadzkich

i znaczna ilość punktów bibliotecznych we wsi..."

Śnigowski I. /były kierownik
PBP w Głubczycach/: Pierwsze
trudne lata. Pomagamy Sobie
w Pracy 1964 nr 2

"... Dnia 27 VII 1947 r. w sali retuszowej zostało zwołane zebranie przedstawicieli społeczeństwa opolekiego w sprawie Biblioteki Miejskiej i organizacji Tow.Przyjaciół Bibl.Miejskiej.

Pierwsze zebranie zatwierdzonego już przez Ministerstwo Oświaty Miejskiego Komitetu Bibliotecznego, odbyło się dnia 30 VIII br.

Na nim dokonano wyboru Zarządu Komitetu, omówiono program prac i finansów Bibl.Miejskiej oraz załatwiono sprawę personelu Biblioteki..."

Zarząd Miejski w Opolu -
Sprawozdanie za 1947 r. WAP
Opole, Sygn.III-200-38 i 209

"... W listopadzie 1945 r. biblioteka szkolna w Jarnołtówku liczyła 16 książek, z których 4 były darem i zapoczątkowaniem biblioteki przez kierownika szkoły, 7 - darem dzieci z Ryszkowa i 5 - darem dzieci z Czeledzi..."

Chlebda Z.: W sprawie biblioteki w powiecie nyskim. Nowiny Nyskie 1947 nr 6

"... Biblioteka w Oleśnie została uruchomiona 1 października 1945 r. Jest jedną z pierwszych bibliotek zorganizowanych na Ziemiach Odzyskanych.

... Księgozbiór liczy obecnie 1410 wol. książek polskich, 1024 zakupiono z subwencji Wydziału Powiatowego w wysokości 25.000 zł; 386 otrzymano z Kuratorium Okręgu Szkolnego Śląskiego. Liczba czytelników wynosi 347..."

Kronika Biblioteki
/MIGEP w Oleśnie/

"... Miejska Biblioteka w Opolu podaje do wiadomości, że z dniem 8 września 1947 r. zostaje otwarta czytelnia czasopiśm. Czytelnia otwarta od godz. 15⁰⁰ do 19⁰⁰, codziennie oprócz świąt..."

Nowiny Opolskie 1947 nr 30

"... Niepostrzeżenie minął rok pracy Biblioteki Powiatowej w Opolu. W obecnej chwili posiada ona 5.557 pozycji... Szerzenie czytelnictwa prowadzi Biblioteka za pomocą organizacji punktów bibliotecznych, do których posyła komplety książek; przy czym ilość i treść kompletu uzależnia się od warunków miejscowych, ilości mieszkańców oraz ich składu społecznego. Ze względu na brak wykwalifikowanych bibliotekarzy wiejskich, rolę tę spełniają nauczyciele miejscowi. Wymiany książek następują co miesiąc. Kierownictwo Biblioteki Pow. postawiło sobie za cel zorganizowanie w każdym większym osiedlu punktu bibli. W chwili obecnej istnieje 26 punktów. Aby nasycić cały powiat należałoby zorganizować jeszcze ok. 50 punktów bibliotecznych..."

Biblioteka Powiatowa obsługuje 26 punktów bibliotecznych w powiecie. Nowiny Opolskie 1947 nr 45

"... Święto Oświaty w Raciborzu obchodzone bardzo uroczystie z udziałem przedstawicieli władz państwowych i samorządowych, rad narodowych, nauczycielstwa, licznych gości, młodzieży szkół średnich i powszechnych oraz organizacji młodzieżowych ... Wspaniała wstęga uczestników z chorągiewami szkolnymi

i transparentami, z odpowiednimi hasłami przewinęła się przed oczyma widzów. Najuspokajającej prezentowała się szkoła nr 6. Dziewczęta były przystrojone szarfami zaopatrzonymi w nazwiska autorów i tytuły przez nich napisanych książek..."

Nowiny Raciborskie 1947 nr 8

Opracował

Mieczysław Feber

MIEJSKA
I GMINNA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W NYSIE

Barbara Matusiewicz

KILKA UWAG O ZASADACH KATALOGOWANIA
KSIĄŻEK

Już od półtora roku, tj. od 1 stycznia 1984 r. obowiązują bibliotekarzy nowe przepisy katalogowania książek. Wprowadzenie tych przepisów miało spełnić kilka podstawowych zadań. Po pierwsze miało uwzględnić nasze przepisy z międzynarodowymi zasadami opisywania książek, ponieważ opierają się one na drugim wydaniu ISBD/M/ z 1978 roku. Po drugie, miało ujednoczyć opis książki, jako że do chwili wprowadzenia nowych przepisów funkcjonowały dwa jego rodzaje, a mianowicie opis katalogowy według "Skróconych przepisów katalogowania alfabetycznego" J. Gryczy i W. Borkowskiej i opis bibliograficzny według normy PN-73/N-01152 Opis bibliograficzny. Obecnie opis nazwany w Przepisach i poprzedzającej je normie /PN-82/N-01152.01 Opis bibliograficzny książki/ bibliograficznym, jest stosowany bez zmian zarówno w katalogach jak i w bibliografii. Wreszcie, po trzecie, wprowadzenie tych przepisów miało umożliwić przejmowanie w całości i bez zmian opisów z Przewodnika Bibliograficznego, który stosuje się od 1976 r. ISBD/M.

Nie będę tutaj omawiać szczegółowo zasad katalogowania, letnijsze przecież odpowiednie literatury^{1/}, ale chciałabym

przypomnieć kilka z nich, o których katalogujący nie zawsze pamiętają.

Po przejrzeniu w kilku bibliotekach wielu kart katalogowych sporządzonych według nowych przepisów, nasuwa mi się jedna generalna uwaga. Otóż zbyt często stosowane w przepisach sformułowania "zaleca się", "dopuszcza się", "można" dają zbyt dużą swobodę bibliotekarzom. Niestety największą swobodę przewidziano w zakresie doboru elementów opisu. I stąd wynika najczęstszy błąd jaki zauważyłam analizując opisy katalogowe. Jest to pominięcie niektórych elementów w opisie, np. pominięcie nazwisk tłumaczy, ilustratorów, nazwy instytucji sprawczej, numeru ISBN, czy wręcz pominięcie strony serii, tj. nazwy serii, ISSN, serii, numeracji w obrębie serii.

Przejdę zatem do omówienia najważniejszych, moim zdaniem, zasad katalogowania książek. Wybrałam te, które różnią się w jakimś stopniu od zasad zawartych w "Skróconych przepisach ..."

Karty katalogowe książek sporządzamy na drugim stopniu szczegółowości, gdyż jest on przeznaczony do powszechnego stosowania w katalogach bibliotecznych. Ponadto stopień ten odpowiada w zasadzie stosowanemu poprzednio opisowi /według Gryczki i Borkowskiej/. Schemat tego opisu zawierający elementy obowiązkowe i zalecane zamieszczają Przepisy katalogowania książek^{2/}. Sporządzając opisy katalogowe na określonym stop-

niu musimy pamiętać, iż nie wolno opuszczać żadnych elementów przewidzianych dla tego stopnia szczególności, ale w zależności od potrzeb możemy uwzględnić w opisie inne dodatkowe elementy spoza tego stopnia, np. tytuł równoległy lub cenę. Korzystając z opisów zawartych w Przewodniku Bibliograficznym, a sporządzonych na trzecim stopniu szczególności dostosowujemy je do naszych katalogów, tzn. wybieramy te dodatkowe elementy spoza drugiego stopnia szczególności, które są naszym zdaniem istotne dla czytelnika jak np. tytuł równoległy, pomijamy inne, np. miejsce druku, nazwę drukarni. Biblioteka otrzymująca centralnie drukowane karty katalogowe włącza je bez zmian do swych katalogów.

Obowiązuje nas także konsekwencja w stosowaniu wybranych elementów opisu. Stosując drugi stopień szczególności konsekwentnie ujmujemy wszystkie elementy obowiązkowe i zalecane dla tego stopnia. W opisie możemy ująć także tylko niektórych współautorów książki, np. uwzględnimy tylko tłumaczy, ilustratorów, przedmówców, jeśli wkład ich pracy jest istotny dla książki. Naszym zdaniem możemy przyjąć zasadę, iż nazwiska tłumaczy podajemy zawsze w opisie książki z literatury pięknej i to zarówno dla dorosłych jak i dzieci, natomiast nazwisko ilustratora zawsze w książkach dla dzieci oraz w tych przypadkach, gdy ilustracje stanowią istotną część książki. Uwzględnimy w opisie także nazwiska autorów wstępu, gdy jest on monografią tekstu /np. w wydawnictwach

z serii Biblioteka Narodowa/. Natomiast pomijamy w opisie nazwiska recenzentów, twórców okładki, redaktorów wydawnictwa. Np.

Piętnastoletni kapitan / Juliusz Verne ; przekł.
z /fr./ Maria Zajączkowska ; il. Mieczysław Majewski.

Dzieła / Shakespeare William : w przekł. /z ang./
Macieje Słowczyńskiego ; posłowie Juliusz Kydryński/.

W opisie katalogowym kolejność elementów w strefach jest sztywna, tzn. każdy element strefy ma swoje określone miejsce oraz poprzedzający go znak umowny. Y tylko w określonych przypadkach dla strefy pierwszej przewidziano możliwość przeniesienia do strefy uwag następujących elementów:

- dodatków do tytułu, gdy występuje on poza stroną tytułową i nie jest istotny dla identyfikacji książki lub gdy jest on zbyt długi,
- oznaczeń odpowiedzialności pochodzących spoza opisywanej książki, np. ustalone przez katalogującego nazwisko autora książki wydanej anonimowo.

Przepisy dopuszczają także możliwość pominięcia w opisie katalogowym nazwiska autora, ale tylko wtedy, gdy hasło jest identyczne jak pierwsze oznaczenie odpowiedzialności i gdy jego funkcje nie wymaga odpowiedniego wyjaśnienia. Np.

Toeplitz Krzysztof Teodor

Wszystko dla wszystkich : kultura masowa i czo-
wiek współczesny / Krzysztof Teodor Toeplitz

lub

Toeplitz Krzysztof Teodor

Wszystko dla wszystkich : kultura masowa i czo-
wiek współczesny.

Biblioteka Śląska

Informator dla czytelników / Biblioteka Śląska
; oprac. Danuta Musiałowa i Teresa Służalska.

lub

Biblioteka Śląska

Informator dla czytelników / oprac. Danuta Mu-
siałowa i Teresa Służalska.

Podkreślam jednak jeszcze raz, że ma to miejsce tylko
w wypadku absolutnej identyczności pod względem formy i za-
wartości hasła oraz pierwszego oznaczenia odpowiedzialności.

Tytuł właściwy i oznaczenie odpowiedzialności z określe-
niam funkcji jaką dana osoba pełniła przy powstaniu książki
podajemy zawsze w takiej formie, w jakiej występuje na stro-
nie tytułowej, np.

Historia literatury polskiej w zarysie / pod
red. Mariana Stępnia, Aleksandra Wilkonia.

Natomiast nazwę miejsca wydania i wydawcy podajemy w mianowniku, np.

Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza

w książce:

W Warszawie nakładem Ludowej Spółdzielni Wydawniczej

I ostatnią zasadą: książkę wielotomową możemy opisać różnymi sposobami. Przede wszystkim możemy przyjąć różną jednostkę opisu. Jednostką opisu może być zarówno całość książki wielotomowej jak również jeden z jej tomów. Przy czym przepisy wprowadzają warunek, że książkę wielotomową jako całość można być opisywana tylko wtedy, gdy posiada wspólny dla wszystkich tomów tytuł. Gdy tomy nie mają wspólnego tytułu, wtedy każdy tom traktujemy jako wydawnictwo jednotomowe.

Niekiedy poszczególne tomy książki wielotomowej musimy przydzielać do różnych działów klasyfikacji dziesiętnej i w związku z tym mamy obowiązek sporządzić karty katalogowe do poszczególnych działów katalogu rzeczowego. Aby nie powielać kilkakrotnie jednego dość obszernego opisu katalogowego, chcąc zaproponować następującą rzecz.

Otóż w katalogu alfabetycznym przyjmujemy jako jednostkę opisu całość dzieła, natomiast w katalogu rzeczowym ze względu na odmienne przydziały klasyfikacyjne tomów przyjmujemy jako jednostkę opisu jeden z tomów, np.

Słowacki Juliusz

Dzieła wybrane / pod red. Juliana Krzyżanowskiego.

Wrocław : Zakł.Narod.im.Ossolińskich, 1979. -

6 t. ; 20 cm

ISBN 83-04-00066-0

T.1.: Liryki i powieści poetyckie / oprac. oraz wstęp napisał Julian Krzyżanowski. - 364 s.

T.2 : Poematy / oprac. Julian Krzyżanowski. - 401 s.

T.3 :

T.4 :

T.5 :

T.6 : Listy do matki / oprac. Zofia Krzyżanowska. - 534 s.

Słowacki Juliusz

Listy do matki / oprac. Zofia Krzyżanowska.

Wrocław : Zakł.Narod.im.Ossolińskich, 1979. -

534 s. ; 20 cm.

/Dzieła wybrane / pod red. Juliana Krzyżanowskiego ; t.6/ ISBN 83-04-00066-0

Zarówno całość książki wielotomowej jak i jeden z jej tomów możemy opisać metodą na jednym, dwóch /lub więcej/ poziomach. Przypomnę tylko, że książkę wielotomową na jednym

poziomie opisujemy wtedy, gdy mamy ją w całości i gdy jej poszczególne tomy nie posiadają zbyt wielu cech indywidualnych, np.

Sienkiewicz Henryk

Potop / pod red. Juliana Krzyżanowskiego. T.1-3.

Warszawa : Państw. Instytut Wydawn., 1980. - 3 t.

/382 ; 478 ; 333 s./ ; 21 cm.

ISBN 83-06-00274-1

Zdaję sobie sprawę, iż nie wyczerpałem tematu, ale może to krótkie omówienie niektórych zasad w jakimś stopniu będzie pomocą w katalogowaniu.

Przypisy

1. Przepisy katalogowania książek. Cz.1. Opis bibliograficzny. Oprac. Maria Lenartowicz. Warszawa 1983; Lenartowicz A.: Nowe zasady opisu bibliograficznego książek. Cz.1. Prz.Bibl. 1983 z.4 s.367-379; Cz.2 Prz.Bibl. 1984 z.1 s.17-28; Cz.3 Prz.Bibl. 1985 z.1 s.19-28
2. Przepisy katalogowania książek op.cit. s.4

Janina Kościów

ODDZIAŁ GŁÓWNEJ BIBLIOTEKI LEKARSKIEJ
W OPOLU

Od 1963 r. funkcjonuje w Opolu Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej, który w tej chwili dysponuje dużym księgozbiorem specjalistycznym i stanowi ważną bibliotekę specjalistyczną. Powstał jako siódmy Oddział GBL w kraju. Przy pomocy władz resortowych i miejskich biblioteką zlokalizowano w Przychodni Rejonowej nr 2 na Zsodrze w nieużytkowanym lokalu, który wyremontowano i przystosowano do potrzeb bibliotecznych na koszt GBL.

W grudniu 1963 r. został zatrudniony kierownik Oddziału, kol. Lidia Pysz, z wykształceniem wyższym medycznym. W tym samym roku do końca grudnia napłynęło 295 książek i 76 tomów czasopism. Taki był początek.

Środowisko lekarskie Opola odczuwało brak specjalistycznej biblioteki i przyjęło jej powstanie z dużym zadowoleniem. Począwszy od stycznia 1964 roku biblioteka otrzymała systematycznie bieżące i dawne czasopisma medyczne oraz książki, jak również dary od lekarzy. Równo 10 lat egzystowała biblioteka w tym lokalu, który miał być lokalem przejściowym, gdyż

był pozbawiony wody, zaplecza sanitarnego, dostatecznego ogrzewania i tych wszystkich niezbędnych warunków, które zapewniają dobre funkcjonowanie biblioteki. Peryferyjne położenie nie sprzyjało również rozwojowi placówki i jej żywotności.

W 1974 roku w czerwcu dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Opolu wyraził zgodę na przeniesienie biblioteki, na teren szpitala znajdującego się w centrum miasta przy Placu Armii Czerwonej. Biblioteka uzyskała pomieszczenie o powierzchni 205 m² w rezytkowej kaplicy zajmowanej uprzednio przez Zw.Zaw.Służby Zdrowia. Udostępnia swe zbiory czytelnikom zainteresowanym naukami medycznymi i naukami pokrewnymi, np. biologią, chemią, fizyką, psychologią.

Biblioteka liczy obecnie 10.000 wol. książek i 40.000 wol. czasopism. Otrzymuje przydział książek z GBL i prowadzi równocześnie indywidualny zakup w księgarniach.

Bieżących tytułów czasopism fachowych i z pogranicza prenu-meruje 152, polskich tytułów 88 i 64 zagranicznych, w tym 26 tytułów ze strefy dolarowej. Oprócz tego posiada 39 tytułów zachodnich czasopism specjalistycznych w postaci mikrofilmów. Są one sukcesywnie nadsyłane z Głównej Biblioteki Lekarskiej z Warszawy.

Przewodnikiem po zbiorach są katalogi: autorski i przedmiotowy. Ten ostatni sporządzony jest na podstawie "Słownika haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych" Wyd. 3 uzup.

i popr. oprac. przez Z. Pomenowską i J. Janowskiego. Warszawa 1984 r.

Obecnie placówka ta ma zarejestrowanych 2.000 czytelników. Przeważają pracownicy służby zdrowia, lekarze, farmaceuci, pielęgniarki i personel pomocniczy. Duży procent czytelników stanowią studenci medycyny, stomatologii, farmacji, Akademii Wychowania Fizycznego, Pedagogiki specjalnej, jak również uczniowie szkół licealnych pielęgniarstwa i szkół powiatowych medycznych, których na terenie Opola i województwa jest dużo.

Należy zaznaczyć, że są to z reguły czytelnicy, którzy wypożyczają książki na długi okres czasu, nie chcą książek zwracać w terminie i obsługa ich wymaga dużej cierpliwości oraz taktu. Przeciętna liczba odwiedzin dziennie wynosi około 28 osób; wypożyczeń do domu 20,8 wol., wypożyczeń na miejscu około 200 wol. Odrębnym, dużym działem pracy jest prowadzenie informacji naukowej i sporządzenie zestawień bibliograficznych. Od początku istnienia biblioteki sporządzono ich ponad 1.000. Zlecają je głównie lekarze, których czas jest drogi i ograniczony.

Biblioteka posiada bibliografie z zakresu medycyny bieżące i retrospektywne i nieocenioną - międzynarodową bibliografię lekarską bieżącą "Index Medicus". Biblioteka korzysta również z banku międzynarodowej informacji medycznej - systemu "Medlars", którego kością posiada GBL w Warszawie. Le-

kerze korzystają z niej jednak tylko okazjonalnie, opłacając zamawiany wydruk. Kierowniczkę Oddziału, kol. Lidia Pysz dba bardzo o estetyczny wygląd biblioteki, o wszechstronną i kulturalną obsługę czytelnika, poświęca tej bibliotece bardzo wiele czasu. Pracując w niej od początku, traktuje ją jako własne dzieło. W tej chwili lokal staje się znów za ciasny i należałoby pomyśleć o poszerzeniu go. Nic tak nie dezorganizuje pracy biblioteki jak ciasnota i nie magazynowanie zbiorów. Ze względu na niezbędność tej biblioteki nie tylko dla lekarzy, sprawa jest ważna i wymaga szybkich decyzji.

Hanna Jasny

POLSKA W OBRONIE POKOJU

Lekcja biblioteczna

"Walcząc o pokój, walczymy
o wszystko, co stanowi sens
i cel naszego życia"

Julian Tuwim

Rok 1986 został ogłoszony na 40 sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych /24 XI 1985 r./ Międzynarodowym Rokiem Pokoju.

Polska jako kraj szczególnie ciężko doświadczony wojnami światowymi, których skutkiem były ogromne zniszczenia w sferze społecznej, biologicznej i materialnej, stała się jednym z najaktywniejszych państw w dziedzinie obrony i zachowania pokoju.

Wśród wielu działań pokojowych Polski na forum międzynarodowym polski projekt deklaracji ONZ "O wychowaniu społeczeństw w duchu pokoju" był ukoronowaniem tych starań. Idea wychowania w duchu pokoju i międzynarodowej współpracy jest integralnie związana z modelem kształcenia i wychowania w placówkach oś-

wiatowych, w tym także w bibliotekach.

Lekcja "Polska w obronie pokoju" ma na celu umocnienie przekonania, że pokój jest najważniejszym dobrem ludzi i warunkiem rozwoju społeczeństwa oraz rozbudzenia uczucia satysfakcji i zadowolenia z pokojowej polityki Polski, jej aktywności na arenie międzynarodowej i uznania jakim się za tę działalność cieszy w opinii publicznej na świecie. Uczniowie w trakcie lekcji będą również kształcili umiejętności: korzystanie z lektury społeczno-politycznej, encyklopedii i słowników, samodzielnego wyszukiwania informacji w zbiorach biblioteki oraz zasady sporządzania opisu i zestawu bibliograficznego.

U w a g i m e t o d y c z n e

Lekcja przeznaczona jest dla uczniów ósmej klasy szkoły podstawowej i młodzieży szkoły średniej.

Czas trwania - dwie godziny lekcyjne.

Uczniowie pracują w zespołach szukając w zgromadzonych na lekcji źródłach odpowiedzi na pytania. Po ukończeniu opracowanie tematu każde grupa wykonuje opis bibliograficzny wykorzystanego źródła. Wszystkie opisy bibliograficzne wykonane na kartach jednakowego formatu, szeregowane w porządku alfabetycznym, utworzą zestawienie bibliograficzne.

Uzupełnieniem lekcji powinna być wystawa książek i czasopism,

poszerzająca temat o wybrane dodatkowe pozycje znajdujące się w bibliotece. Można również wykorzystać prace plastyczne o tematyce pokojowej, wykonane przez uczniów na zajęciach szkolnych, bądź z ogłoszonego wcześniej konkursu plastycznego.

P o m o c a m e t o d y c z n a

ENCYKLOPEDIE

1. Encyklopedia organizacji międzynarodowych. Pod red. Z.M. Klepackiego. Warszawa: "Książka i Wiedza" 1975
2. Encyklopedia prawa międzynarodowego i stosunków międzynarodowych. Warszawa: "Wiedza Powszechna" 1976
3. Damańczyk E.J.: Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1974
4. Wielka encyklopedia powszechna PWN. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1962

SŁOWNIKI

1. Kopaliński W.: Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Warszawa: "Wiedza Powszechna" 1975
2. Słownik wiedzy obywatelskiej. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1970

KSIĄŻKI

1. Abraszewski A.: Polska w Organizacji Narodów Zjednoczonych 1945-1975. Warszawa: "Interpress" 1975
2. Gajda E.: Polska polityka zagraniczna 1944-1974. Warszawa: Min.Obrony Narodowej 1974
3. Jaź A., Wajszczuk J.: Z postępow. O pokój i współpracę w Europie. Warszawa: Młodz.Agencja Wydawnicza 1979
4. Mojsiejewicz Cz.: Pokojowa współistnienie państw o różnych systemach. Warszawa: Lud.Spółdz.Wydawnicza 1978
5. Rewich Z.: Polska w obronie praw człowieka. Warszawa: "Książka i Wiedza" 1978
6. Turecki M., Zdenkowski M.: Ruch pokoju - ludzie - fakty. Warszawa: "Interpress" 1976

CZASOPISMA

1. Borkowski M.: Żołnierze LWP w międzynarodowych misjach pokojowych. Przysposobienie Obronne w Szkole 1979 nr 2 s.119-124
2. Chęciński J.: Intelktualiści - sumienie cywilizowanego świata. Przypomnienie Światowego Kongresu Intelktualistów w Obronie Pokoju we Wrocławiu 1948. Kultura i Społeczeństwo 1978 nr 3 s.2-35

3. Czerwiński Z., Wójcik E.: Głos Polski. Walka o najważniejsze prawo człowieka. Wojsko Ludowe 1979 nr 7 s.35-41
4. Deklaracja ONZ o wychowaniu społeczeństwa w duchu pokoju. Polityka 1979 nr 7 s.13
5. Hermanowska I.: Wychowanie dla pokoju. Życie Szkoły 1979 nr 4 s.50-52
6. Majewski W.: Polska Ludowa i pokój w Europie. Sprawy Międzynarodowe 1969 z.9 s.39-55
7. Nie polskiego świata nauki. Przeciwko broni neutronowej. Za Wolność i Lud 1976 nr 12 s.5,7
8. Pieńkos J.: Nasze inicjatywy pokojowe. WTK 1979 nr 29 s.5
9. Piontek E.: Europejskie inicjatywy Polski. Prawo i Życie 1974 nr 29 s.10-11
10. Przychodzień M.: Kontynuacja naszych pokojowych inicjatyw. Za Wolność i Lud 1978 nr 48 s.3-4
11. Simonides J.: Wkład Polski w kształtowanie międzynarodowego modelu praw człowieka. Sprawy Międzynarodowe 1977 z.10 s.16-24
12. Tyryluk R.: W interesie pokoju światowego. /Ogólnopolski Komitet Pokoju/. Rzeczpospolita 1982 nr 239 s.3
13. Uczni o wychowaniu dla pokoju. Głos Nauczycielski 1978 nr 44 s.1,3

14. Wasilewski Z.: Picasso i inni nad Odrą. Kongres Intelektualistów 1948. Polityka 1986 nr 2 s.10
15. Wągiel P., Grsbowski S.: Bez broni. Rzeczywistość 1986 nr 4 s.1,6
16. Wojtaszek E.: Polityka zagraniczna PRL w służbie odprężenia i pokoju. Sprawy Międzynarodowe 1978 z.1 s.7-23
17. Wychowanie dla pokoju. Wypow. E.Gemańczyk i in. Prawo i Życie 1978 nr 44 s.14-15
18. Z kim rozmawiał premier. Polityka 1985 nr 41 s.11

PLAKATY

P i s n i e k c j i

1. Wprowadzenie - uzasadnienie tematu lekcji, krótka informacja o wydawnictwach zwartych, rodzajach czasopism i ich roli w życiu społeczno-politycznym, omówienie zasad sporządzania zasadniczego opisu bibliograficznego i zestawienia bibliograficznego.
Omówienie sposobu wykonania ćwiczeń.
2. Podział na grupy i samodzielna praca uczniów nad przygotowaniem odpowiedzi na pytanie zawarte w poleceniach.
3. Omówienie poszczególnych tematów.

4. Opracowanie zestawu bibliograficznego na podstawie materiałów wykorzystanych w trakcie lekcji.
5. Podsumowanie - prowadzący lekcję zbiera uzyskane materiały, informacje, podkreśla główne osiągnięcia Polski w walce o pokój, demonstruje opracowany zestaw bibliograficzny.

Ćwiczenia

Uczniowie w zespołach dwuosobowych szukają odpowiedzi na pytania w podanych źródłach, wykonują opisy bibliograficzne.

Przykłady kart ćwiczebnych:

Z e s t a w I

1. Istota projektu Planu Rzepckiego.
2. W którym roku odbył się Światowy Kongres Pokoju w Warszawie?
3. Jak brzmi słowo pokój w innych językach?
4. Wymień deklaracje pokojowe ONZ.
5. Wykonaj opisy bibliograficzne pozycji, z których korzystałeś.

Z e s t a w II

1. Udział Polski w Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.
2. Treść memorandum rządu polskiego z dnia 29 II 1964 /Plan Gomułki/.
3. Kiedy obchodzimy Światowy Dzień Pokoju?
4. Wymień członków Komitetu Rozbrojeniowego.
5. Wykonaj opisy bibliograficzne pozycji, z których korzystałeś.

Z e s t a w III

1. Co to jest "pokojuwe współistnienie".
2. Gdzie i kiedy odbywały się Światowe Kongresy Intelektualistów w Obronie Pokoju?
3. Wyjaśnij terminy: internacjonalizm, szowinizm, rasizm.
4. Kto jest przewodniczącym Ogólnopolskiego Komitetu Pokoju?
5. Wykonaj opisy bibliograficzne pozycji, z których korzystałeś.

Z e s t a w IV

1. Podstawowe założenia Deklaracji o wychowaniu społeczeństwa w duchu pokoju.

2. Podaj datę uchwalenia Ustawy o Ochronie Pokoju w Polsce.
3. Czego dotyczyły propozycje wiceministra Spraw Zagranicznych PRL Zygmunta Modzelewskiego, zgłoszone w 1946 r. na Sesji Zgromadzenie Ogólnego ONZ?
4. Wyjaśnij termin "Pax in mariibus".
5. Wykonaj opisy bibliograficzne pozycji, z których korzystałeś.

Z e s t a w V

1. Wymień dwie zasady pokojowej współpracy zgodnie z kartą Narodów Zjednoczonych.
2. Czego dotyczyła Konwencja o nieprzedawnieniu zbrodni wojennych i zbrodni przeciw ludzkości z 1968 roku?
3. Wymień przymierze Polski Ludowej z krajami socjalistycznymi.
4. W którym roku i przez kogo opracowany został projekt "Deklaracji o wychowaniu społeczeństwa w duchu pokoju"?
5. Wykonaj opisy bibliograficzne pozycji, z których korzystałeś.

Bibliografia

1. Graczyk K., Płowarska K., Urbańska Z.: Współczesne problemy pokoju i odprężenia. Bibliografia. Warszawa: Woj. Akademia Polityczna 1977, 160 s.
2. Huppenthal J.: Współczesne problemy kraju i świata. Poradnik bibliograficzny. Toruń: Książnica Miejska im.M.Kopernika 1977, 43 s.
3. Kręcioch A., Strzelecka K.: Prawo człowieka do życia w pokoju. Lekcja biblioteczna. Por.Bibl. 1979 nr 1/2 s.38-40
4. Polskie inicjatywy pokojowe na arenie międzynarodowej w latach 1945-1979. /Zestawienie bibliograficzne/. Opole: Wojewódzka Biblioteka Publiczna 1979, 15 s.
5. Rosnowska K.: Lekcje w bibliotece szkolnej na temat opisu bibliograficznego. Por.Bibl. 1976 nr 6 s.159-162
6. Szylak I.: Biblioteka przygotowuje uczniów do samokształcenia. Por.Bibl. 1978 nr 3 s.57-59
7. Wesołowska E.A.: Wychowanie dla pokoju w pracy szkoły. Warszawa: Wydaw.Szkolne i Pedagogiczne 1983, 248 s.

Gabriela Jarząbek

CO CZYTANO W 1985 ROKU?

W listopadzie 1985 r. wśród bibliotekarzy województwa opolskiego przeprowadzono badania ankietowe. Dotyczyły one preferencji czytelniczych w 1985 r.

Rozesłano 120 ankiet, z których po uzyskaniu odpowiedzi wybrano 100 egzemplarzy i poddano je analizie. Wśród nich 25 formularzy przesłano z miejskich i gminnych bibliotek publicznych, 28 z bibliotek gminnych, 13 z miejskich filii bibliotecznych i 34 z filii wiejskich.

Podsumowanie ankiety pozwoliło stwierdzić, że najpopularniejszym wśród użytkowników bibliotek gatunkiem literackim jest powieść - a ściślej powieść o tematyce obyczajowej, którą wymieniło 62 % ankietowanych bibliotekarzy.

Powieść historyczna do niedawna znajdująca się na pierwszym miejscu, w naszych badaniach tej pozycji nie zajęła i na miejscu pierwszym wymieniła ją tylko 24 % bibliotekarzy. Na kolejnych miejscach znalazły się:

- reportaże
- pamiętniki
- poezja
- eseje.

Następne pytania ankietowe miały na celu ustalenie nazwisk i tytułów książek najpopularniejszych w 1985 roku wśród czytelników województwa opolekiego. Kolejność nazwisk autorów najpopularniejszych, zaproponowane przez bibliotekarzy przedstawiała się następująco:

1. Stanisław Fleszarow-Muskat
2. Maria Rodziewiczówna
3. Zbigniew Nienacki
4. Józef Ignacy Kraszewski.

Rozbieżności były bardzo duże; na pierwszym miejscu wymieniono 32 różne nazwiska, na drugia 48, na trzecia 46, na czwartym 62. Obawiając się, że szeregowanie szczególnie na kolejnych - po pierwszym - miejscach jest sprawą dość trudną i może okazać się nieadekwatne do rzeczywistych preferencji czytelnicznych, przeanalizowano także, które z nazwisk były wymieniane przez bibliotekarzy, nie zważając na kolejność w jakiej zostały wymienione. I tak nazwisko Stanisławy Fleszarowej-Muskat wymieniło 46 % ankietowanych bibliotekarzy.

Zbigniewa Nienackiego - 41 %

Marii Rodziewiczówny - 39 %

Aleksandra Dumas'a - 19 %

Güntera Grassa - 18 %

Henryka Sienkiewicza - 16 %

W taki sam sposób analizując wymienione jako najpopularniejsze tytuły książek, ustalono następującą ich kolejność:

1. "Raz w roku u Skiroławkach" /41 %/ - Z.Nienacki
2. "Wrzos" /22 %/ - M.Rodziejczówna
3. "Most nad rwącą rzeką" /18 %/ - S.Fleaszarowa-Muskat
4. "Błaszany bębenek" /16 %/ - G.Grass
5. "Pozwólcie nam krzyżeć" /9 %/ - S.Fleaszarowa-Muskat

Rozbieżność między kolejnością nazwisk autorów, a kolejnością tytułów ich książek bierze się stąd, że wymieniano nie tylko jeden tytuł książki danego autora, np. S.Fleaszarowej-Muskat poza "Mostem nad rwącą rzeką" wymieniano: "Szukając gdzie indziej", "Pozwólcie nam krzyżeć", "Dwie ścieżki czasu", "Tak trzymać" i inne. Świadczy o tym, że całość twórczości tej autorki cieszy się wśród czytelników bardzo dużym powodzeniem, a najpopularniejszą jej powieścią był wydany w 1985 roku "Most nad rwącą rzeką".

Kolejne dwa punkty ankiety dotyczyły preferencji czytelnicznych w zakresie literatury niebaletrystycznej. Wypełniający ankietę mieli do wyboru trzy możliwości:

- literatura popularnonaukowa o tematyce
- literatura naukowa o tematyce
- inne. Jakie?

12 % ankietowanych za najbardziej popularną uznało literaturę naukową z zakresu medycyny. Na drugim miejscu /10 %/ znalazła się literatura naukowa z zakresu historii, a na trzecim poradniki /8 %/.

Po analizie zawartych w ankietach odpowiedzi ustalono nastą-

pującą kolejność najpopularniejszych autorów książek popularnonaukowych i naukowych:

1. Zbigniew Lew Starowicz /24 %/
2. Michalina Wisłocka /24 %/
3. Paweł Jasienica /19 %/
4. Adam Słodowy /14 %/
5. Irena Gumowska /10 %/
6. Holmar von Ditfurth /8 %/

Natomiast kolejność najpopularniejszych tytułów książek przedstawia się następująco:

- "Sztuka kochania" /24 %/
- "Seks partnerski" /23 %/
- "Kuchnia i medycyna" /10 %/
- "Polska Piastów" /10 %/
- "Nowoczesny chów zwierząt" /8 %/

Takie uszeregowanie autorów i tytułów książek niebeletrytycznych jest - moim zdaniem - odzwierciedleniem dużego zainteresowania - i to nie tylko wśród użytkowników bibliotek - literaturą z zakresu seksuologii.

Wyniki naszych badań ankietowych okazały się zbieżne z sondażem przeprowadzonym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polek. Za najbardziej poczytne książki niebeletrytyczne uznano w ubiegłym roku: "Seks partnerski" Zbigniewa Lew Starowicza, "Powstanie warszawskie" Jana Ciechanowskiego i "Sztukę kochania" Michaliny Wisłockiej^{1/}.

Odpowiedzi na ostatnie pytanie ankietowe miały udzielić informacji jak wielu czytelników korzysta przy wyborze książek z porady lub informacji bibliotekarza.

Jedna z analizowanych ankiet nie zawierała odpowiedzi na to pytanie, 45 % ankietowanych stwierdziło, że z porad bibliotekarza w ich placówce korzysta 26 % - 50 % czytelników,

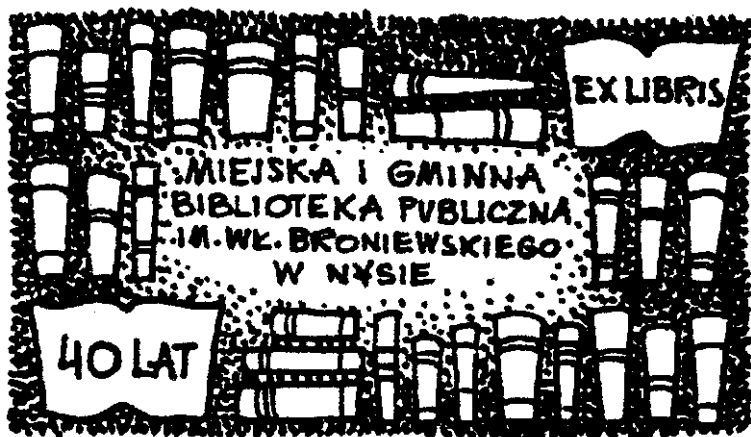
25 % ankietowanych, że powyżej 50 %

21 % ankietowanych, że od 11 - 25 %

8 % ankietowanych, że do 10 % korzystających z biblioteki wykorzystuje przy wyborze książek informacje bibliotekarza.

Analiza tego punktu ankiety jest trudna ze względu na brak danych z kręgów czytelniczych, np. na temat motywacji i częstotliwości korzystania z porad pracowników biblioteki, dlatego też pożądanym byłoby przeprowadzenie sondy wśród czytelników, zawierającej także pytania na ten temat.

1/ zob. Przegląd Księgarski i Wydawniczy 1986 nr 1 s.2

EX LIBRIS

MIEJSKA I GMINNA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. WL. BRONIEWSKIEGO
W NYŚIE

40 LAT

DZIAŁALNOŚĆ INSTRUKCYJNO-METODYCZNA DYREKTORÓW
MiGBP I KIEROWNIKÓW GBP.

PROPOZYCJE

I. Zadania MiGBP, GBP w zakresie służby instrukcyjno-metodycznej

MiGBP, GBP spełnia funkcję placówki merytorycznie nadzordnej w stosunku do filii i punktów bibliotecznych. Do podstawowych zadań MiGBP, GBP w zakresie służby instrukcyjno-metodycznej należą:

1. Udzielanie pomocy filiom:

- a/ w planowaniu i organizowaniu sieci punktów bibliotecznych,
- b/ w zakresie techniki bibliotecznej,
- c/ w udostępnieniu zbiorów,
- d/ w upowszechnianiu czytelnictwa i kierowaniu nim,
- e/ w prowadzeniu obserwacji i analiz czytelnictwa,
- f/ w organizowaniu współpracy z innymi bibliotekami, instytucjami kulturalno-oświatowymi i organizacjami społeczno-politycznymi.

2. Doskonalenie i samokształcenie bibliotekarzy własnej sieci.

3. Zorganizowanie poradnictwa dla bibliotek innych sieci na terenie miasta i gminy.

4. Inicjowanie akcji oświatowych.
5. Upowszechnianie wypróbowanych i skutecznych form pracy z książką i czytelnikami.

II. Planowanie pracy instrukcyjno-metodycznej

Działalność instrukcyjna wymaga bardzo starannego i szczegółowego planowania. Powinna znaleźć swoje miejsce w rocznym planie i harmonogramie pracy każdej MiGBP, GBP.

Przystępując do opracowania planu pracy instrukcyjno-metodycznej musimy ustalić następujące sprawy:

1. Komu będziemy udzielać pomocy?
2. Jaki ma być zakres tej pomocy, tzn. sprecyzować zasadnicze kierunki instruktażu na dany okres.
3. Ile osób będzie realizować zadania?
4. Sposoby realizacji:

a/ instruktaż terenowy /zbiorowy, indywidualny, ile wyjazdów, do ilu placówek/,

b/ prace na miejscu /prowadzenie i uzupełnianie waresztatu pracy, poradnictwo, szkolenia, praktyki wstępne/.

Planując zadania w zakresie instruktażu terenowego należy również pamiętać o niektórych obowiązujących normach:

1. każdą placówkę należy odwiedzić przynajmniej raz w miesiącu,
2. pobyt w placówce powinien być kilkudniowy /dotyczy wyjazdów zapoznawczych i kontrolnych/.

Roczny plan pracy w zakresie instruktażu powinien obejmować następujące elementy:

1. zasadnicze kierunki instruktażu /cele/,
2. liczbę placówek instruowanych /odwiedziny/,
3. liczbę dni zapracowanych w terenie.

Natomiast miesięczne plany pracy tej działalności są bardziej szczegółowe i muszą zawierać następujące elementy:

1. wykaz placówek, które mają być odwiedzane,
2. terminarz odwiedzin,
3. konkretny cel wyjazdu do poszczególnych placówek.

Z miesięcznych planów wyjazdów należy sporządzić sprawozdanie według takiego samego schematu.

III. Instruktaż w placówkach bibliotecznych

Powinien być jak najbardziej konkretny, przynosić bibliotekarzowi bezpośrednią pomoc w pracy z książką i czytelnikiem, przejawiać się w praktycznym przeprowadzeniu zajęć w zakresie całokształtu zadań biblioteki. W żadnym wypadku instruktaż nie może polegać na wyręczaniu bibliotekarza, na wykonywaniu za niego czynności, do których realizacji jest zobowiązany z tytułu zajmowanego stanowiska.

W zależności od tego czy jest to pierwszy, czy też kolejny wyjazd do placówki wyróżniamy cztery rodzaje odwiedzin:

- wyjazdy rozpoznawcze

- wyjazdy instruktażowe
- wyjazdy kontrolne
- wyjazdy specjalne.

Wyjazdy rozpoznawcze - stosuje się w celu zapoznania się z całokształtem pracy biblioteki, co jest niezbędne dla przeprowadzenia celowego, skutecznego instruktażu. Wyjazd rozpoznawczy powinien dać w konsekwencji rejestr braków i niedociągnięć biblioteki. Dla dokładnego zapoznania się z pracą biblioteki potrzeba 3-dniowego pobytu w placówce. Poznanie placówki odbywa się według ustalonego schematu /R. Łukaszewska- Sprawozdanie instruktora. Por. Bibl. 1961 nr 5/6 /.

Wyjazdy instruktażowe - wynikają z zadań ustalonych w czasie wyjazdu rozpoznawczego oraz aktualnych założeń polityki kulturalnej, np. pomoc w zakresie opracowania planu pracy biblioteki. Wyjazdy takie powinny dotyczyć raczej jednego zagadnienia. Muszą mieć ściśle sprecyzowany cel, a nadzorujący działalność instrukcyjną powinien systematycznie kontrolować, czy zamierzone cele są realizowane. Wyjazdy instruktażowe powinny stanowić większość wyjazdów u teren.

Wyjazdy kontrolne - odbywają się np. w celu zbadania określonego zagadnienia w szeregu placówek bibliotecznych /są to tzu. lustracje/.

Jeżeli chodzi natomiast o dokładne zbadanie całokształtu

działalności bibliotek - wówczas odbywają się tzw. wizytacje. Większość wyjazdów kontrolnych odbywa się na zlecenie władz.

Wyjazdy specjalne - odbywają się dla doraźnego załatwienia sprawy /np. kontrola księgozbioru, pomoc przy organizowaniu nowej placówki, w celu zebrania materiałów, m.in. zebrania danych statystycznych oraz na zlecenie władz /np. załatwienie skargi czy zażalenia/. Można również wyróżnić wyjazdy inne, np. seminaria, narady, zakup książek w DK.

Po powrocie z terenu w przeciągu trzech dni należy opracować sprawozdanie i wnioski z wyjazdu.

Sprawozdanie powinno zawierać następujące elementy:

- miejsce i czas trwania wyjazdu
- cel wyjazdu
- przebieg czynności
- uwagi, spostrzeżenia i wnioski.

Sprawozdanie to wplacujemy do zeszytu odwiedzin filii /każda filia powinna mieć założony oddzielny zeszyt/.

IV. Warsztat pracy dyrektora MiGBP i kierownika GBP w zakresie działalności instrukcyjno-metodycznej

Działalność instrukcyjno-metodyczna może rozwijać się w sposób efektywny, jeśli będzie oparte o dobrze zorganizowany warsztat pracy.

Warsztat powinien posiadać:

- księgozbiór podręczny
- zbiory pomocy niezbędnych do wykonania zadań instrukcyjnych

Księgozbiór podręczny powinien obejmować głównie dzieła niezbędne do wykonania pracy instrukcyjno-metodycznej i informacyjno-bibliograficznej. Należy więc kompletować wydawnictwa z zakresu polityki i metod pracy k-o, z dziedziny bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa i pedagogiki bibliotecznej, z techniki pracy umysłowej oraz wydawnictwa informacyjne i bibliografie. Ważną pozycją stanowią wydawnictwa urzędowe /dzienniki urzędowe, zbiory przepisów prawnych oraz czasopisma fachowe/. Natomiast wszelkiego rodzaju wydawnictwa encyklopedyczne i informatory będą znajdować się w księgozbiorze czytelnia.

Księgozbiór czytelnia powinien być skatalogowany.

Zbiory pomocy obejmują wszelkiego rodzaju dokumenty związane z zakresem działalności wykazanej w zedaniach instrukcyjnych. Zakres i podział tych zbiorów winien obejmować następujące działy:

1. pomoc do szkolenia i doskonalenia kadr bibliotekarskich dostosowane do programów prac szkoleniowych, np. kartoteka wybranych przykładów katalogowania książek według nowej normy, tablice UKD, wypełnione prawidłowo różnego rodzaju druki biblioteczne, materiały z zakresu informacji o książce /"Nowe Książki", "Przewodnik Bibliogra-

ficzny", BZCz/, wytyczne, instrukcje, normy,

2. materiały pomocnicze do działalności instrukcyjnej w zakresie budowy, urządzania i organizacji wewnętrznej biblioteki, np. wzory mebli i urządzeń /ilustracje, rysunki, fotografie, modele, /normatywy/, statut, regulaminy, instrukcje/, wzorce /np. wzorcowa dokumentacja punktu bibliotecznego/, kartoteki /osobowe bibliotekarzy, godzin pracy i sieci/,
3. materiały z zakresu badań stanu i planów rozwoju czytelnictwa w mieście i gminie, np. materiały sprawozdawcze, statystyczne i opisowe, graficzne ujęcia wyników /plansze/, analizy materiałów sprawozdawczych, mapy sieci,
4. materiały z zakresu pedagogiki bibliotecznej i propagandy czytelnictwa i bibl. np. formy propagandy wizualnej /plakaty, plansze, wzory ogłoszeń o imprezach/, propagandy słownej, zbiór konspektów i scenariuszy imprez bibliotecznych.

V. Gromadzenie i przechowywanie materiałów metodycznych

W celu jak najlepszego wykorzystania gromadzonych w MiG, GBP materiałów metodycznych konieczny jest ich rejestr oraz właściwe opracowanie i przechowywanie.

Materiały metodyczne /powielone konspekty i scenariusze imprez/ gromadzić w teczках według form. Teczki natomiast

oznaczamy w następujący sposób:

- A - Bibliografia,
- B - Wieczory literackie,
- C - Montaż słowno-muzyczny,
- D - Dyskusje,
- E - Sylwetki pisarzy i sławnych ludzi /gromadzimy sylwetki pisarzy regionalnych, z którymi organizujemy spotkania/
- F - Konkursy, zgaduj - zgadule,
- G - Lekcje biblioteczne,
- H - Formy pracy z czasopismem /np. żywa gazetka/
- I - Pogadanki,
- J - Wiersze okolicznościowe,
- K - Scenariusze wystaw.

W każdej z teczek powinien znaleźć się również spis zawartości /w układzie chronologicznym/, a kolejny numer umieszczony na pomocach ułatwi ich odszukanie. Wszystkie materiały powielone będą więc miały sygnaturę zawierającą symbol literowy danego rodzaju /A, B, C itd./ oraz kolejny numer w obrębie jednego rodzaju pomocy w teczkach.

Wszystkie zbiory materiałów metodycznych muszą być skatalogowane, a katalog powinien obejmować nie tylko materiały powielone, ale i zamieszczone w czasopiśmie fachowych.

Przykłady katalogowania materiałów

- a/ Rosnowska K.: Lekcja biblioteczna na temat opisu bibliograficznego. Poradnik Bibliotekarza 1976 nr 6 s.159-162

b/ Ochrona środowiska. Konspekt pogadanki dla uczniów kl.
IV-VI, H/16

Układ katalogu materiałów metodycznych powinien być działowy, a w obrębie danego dzieła można zastosować podział na formy /według podanego wyżej wykazu teczek/.

Tematy zagadnień ustala sam bibliotekarz w miarę potrzeb.

Mogą one być jednak następująca:

- I. Bibliotekarstwo i bibliotekoznawstwo
- II. Druga wojna światowa
- III. Geografia
- IV. Historia Polski
- V. Kosmos
- VI. Książka
- VII. Morze
- VIII. Obchody rocznic, dni i świąt państwowych
 - Dzień Dziecka, Górnika, Matki, Nauczyciela, Wojska, Zwycięstwa,
 - Dni Książki Społeczno-Politycznej, Rolniczej, DKDKiP
- IX. Organizacje społeczno-polityczne
- X. Pisarze i sławni ludzie
- XI. Polska Ludowa
- XII. Powstania śląskie
- XIII. Praca
- XIV. Przyroda
- XV. Rewolucja Październikowa

- XVI. Sztuka,
- XVII. Świat współczesny
- XVIII. Śląsk
- XIX. Technika
- XX. Warszawa
- XXI. ZSRR,

Ważną pomoc w pracy instrukcyjno-metodycznej stanowią również różnego rodzaju kartoteki pomocnicze.

Kartoteka artykułów z czasopism fachowych - powinna zawierać wszystkie artykuły ukazujące się na łamach prasy fachowej /Bibliotekarz, Poradnik Bibliotekarza, Pomagamy Sobie w Pracy/. Układ kartoteki powinien być dziesiątkowy, a w obrębie dziesiątków alfabetyczny.

Proponowane działy do kartoteki artykułów z czasopism fachowych

- I. Biblioteki innych sieci
- II. Czytelnie
- III. Działalność instrukcyjno-metodyczna
- IV. Formy pracy z czytelnikiem. Działalność oświatowa biblioteki
- V. Lokala, urządzenia i sprzęt biblioteczny
- VI. Organizacja pracy /planowanie, sprawozdawczość/
- VII. Obchody i rocznice
- VIII. Opracowania i zakup księgozbioru, technika biblioteczna
- IX. Punkty biblioteczne

- X. Służba audiowizualna
- XI. Służba informacyjno-bibliograficzna
- XII. Udostępnianie księgozbiorów
- XIII. Współpraca z aktywem i organizacjami
- XIV. Koła przyjaciół bibliotek
- XV. Inne.

Kartoteka osobowa bibliotekarzy - powinna zawierać wszystkie dane osobowe o kier. filii bibl. Najlepiej prowadzić ją stosując oryginalne wzory kartotek prowadzonych przez działy kadz /wzór w załączeniu/.

Kartoteka sieci godzin pracy i wyposażenia filii i punktów bibliotecznych - może być prowadzona według dowolnego wzoru

i zawierać następujące dane:

1. nazwy wszystkich sołectw na terenie gminy z podaniem liczby ludności,
2. dokładne adresy filii bibliotecznych,
3. powierzchnię użytkową bibliotek /zajmowaną i według norm/,
4. godziny pracy filii,
5. dokładną informację o punktach bibliotecznych /adresy punktów bibliotecznych, isię, nazwisko i adres prowadzącego punkt, wyposażenie w sprzęt i godziny udostępniania/,
6. posiadany sprzęt audiowizualny i techniczny,
7. posiadany sprzęt biblioteczny.

Biblioteki posiadające dużą sieć filii powinny prowadzić również kartotekę spotkań autorekich według wzoru:

- miejscowość
- imię i nazwisko
autora
- data i miejsce
spotkania

orzecz kartotekę odczytów według wzoru:

- temat odczytu
- imię i nazwisko
prelegenta
- data i miejsce
odczytu

Sprzęt audiowizualny gromadzi i opracowuje biblioteka według ogólnie przyjętych zasad.

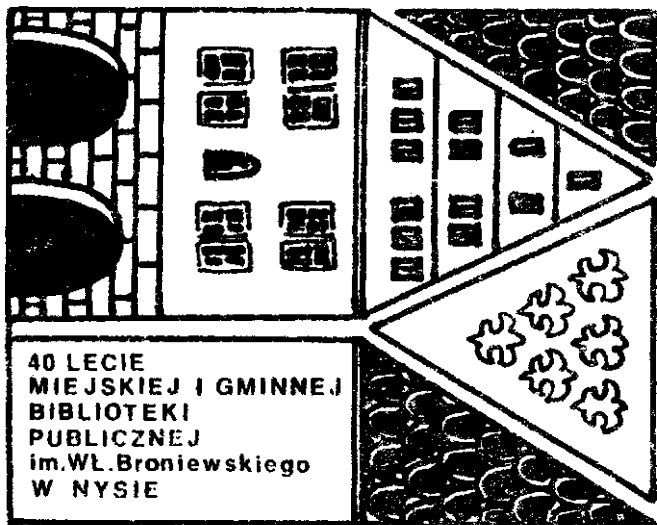
Bibliografia

1. Faber M.: Instrukcja w zakresie służby informacyjno-bibliograficznej w bibliotekach publicznych. Pomagamy Sobie w Pracy 1980 nr 2 s.7-12
2. Łukaszewska R.: Instrukcja w bibliotece. Poradnik Bibliotekarza 1961 nr 2 s.36-37
3. Łukaszewska R.: Plan pracy instruktora. Poradnik Bibliotekarza 1961 nr 1 s.328-332

4. Łukaszewska R.: Sprawozdania Instruktorów. Poradnik Bibliotekarza 1961 nr 5-6 s.137-139
5. Mazurkiewicz M.: Prace instrukcyjno-metodyczne w sieci publicznych bibliotek powszechnych. Warszawa 1962 Państwowy Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy s.42

Opracowała

Melgorzata Skrzypczak

40 LECIE
MIEJSKIEJ I GMINNEJ
BIBLIOTEKI
PUBLICZNEJ
im. WŁ. Broniewskiego
W NYSIE

Piotr Palus

CZY BIBLIOTEKI GMINNE CHCĄ BYĆ SAMODZIELNE

Sprażność działania biblioteki w wypełnieniu przez nią podstawowych funkcji w dużej mierze zależy od ich samodzielności.

Dział Instrukcyjno-Metodyczny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu przeprowadził pod koniec 1985 roku badania nad stanem obecnym oraz w zakresie potrzeb i możliwości organizacyjnych mogących przyczynić się do wzrostu samodzielności bibliotek szczebla gminnego. W nowo utworzonej po 1975 roku sieci bibliotek publicznych są to ogniska najsłabsze, bez odpowiedniego zaplecza lokalowo-technicznego, ze słabo przygotowaną kadrą bibliotekarzy i nie posiadają również takich tradycji jak chociażby biblioteki miejskie i gminne, które wyłoniły się z byłych bibliotek powiatowych.

Badania przeprowadzono przy pomocy ankiet, które zostały wysłane do 34 bibliotek gminnych województwa opolskiego. Prawidłowo wypełnione kwestionariusze napłynęły od 32 respondentów, co stanowi 94,2 % ogółu badanych placówek.

Ankieta dotyczyła sześciu grup zagadnień:

1. pełnej samodzielności w zakresie zarządzania gbp i filiami,
2. prowadzenia przez gbp spraw kadrowych bibliotek,

3. prowadzenia spraw finansowych,
4. zakupu nowości wydawniczych,
5. opracowania nabytków,
6. zakresu zagadnień, w których brak samodzielności jest najbardziej przez biblioteki odczuwany.

Ankiety wypełnili kierownicy gminnych bibliotek publicznych, od których zebrano również dane dotyczące wykształcenia oraz stażu pracy.

Pytania zastosowane w kwestionariuszach mają charakter dezyderatów, a więc mają pomóc w uzyskaniu odpowiedzi, w jakich dziedzinach działalności bibliotecznej kierownicy gbp chcieliby uzyskać samodzielność.

Jak wykazują dane zamieszczone w tabeli nr 1 w zależności od rodzaju działalności bibliotecznej, liczba wypowiedzi jest mocno zróżnicowana. I tak chęć samodzielnego zarządzania gbp i filiami deklaruje 12 placówek /37,2 %/, ale samodzielnie opracowywać nowości wydawnicze chciałyby jedynie 4 biblioteki /12,4 %/. Większość ankietowanych placówek jest przeciwna samodzielności w następujących grupach zagadnień: prowadzenie spraw kadrowych - 17 bibliotek /12,7 %/; prowadzenie spraw budżetowo-finansowych - 18 bibliotek /55,8 %/; zakupu nowości wydawniczych i ich opracowania - 23 placówki /71,3 %/.

Tylko niewielka część respondentów stwierdza, iż w poszczególnych grupach zagadnień posiada samodzielność: największą w zarządzaniu gbp i podległymi filiami - 11 biblio-

Tabela nr 1

Wypowiedzi kierowników GBP dotyczące samodzielności bibliotek

Lp.	Samodzielność gbp w zakresie	Liczba b-tek ze samo-dzielnością	Liczba b-tek przeciw samodzielności	Liczba b-tek które są samo-dzielne	Brak odpowiedzi	Rezerw
1.	Zarządzenia gbp i jej filiami	12	8	11	1	32
2.	Prowadzenie spraw kadrowych	8	17	6	1	32
3.	Prowadzenie spraw budżet. finansowych	7	18	6	1	32
4.	Zakup nowości wydawniczych	9	23	-	-	32
5.	Opracowanie ubytków	4	23	5	-	32

tek /34,1 %/, natomiast najniższą w zakresie opracowania zbiorów - 5 bibliotek /15,5 %/.

Kadra kierownicza bibliotek gminnych obsługuje się zbyt niską samodzielnością z następujących powodów:

- konieczność zwiększenia obsady etatowej i trudności lokalowo-technicznych,

- braku wiedzy i doświadczenia oraz odpowiednich kwalifikacji /w zakresie prowadzenia akt osobowych i spraw budżetowo-finansowych/,
- trudności z uzyskaniem transportu i dużej odległości od księgarni /samodzielny zakup książek/,
- braku urządzeń do powielania kart katalogowych oraz trudności z klasyfikacją księgozbioru /w zakresie samodzielnego opracowania nebytków/.

Biblioteki, które chciałyby uzyskać większą samodzielność uzasadniają jej konieczność przez: możliwość wpływu na całokształt pracy i oddziaływanie na dobór kadry, kształtowanie budżetu oraz jego kontrolę, konieczność doboru księzek pod kątem potrzeb środowiska.

Niewątpliwy wpływ na kształtowanie samodzielności bibliotek gminnych posiada wykształcenie oraz staż pracy w bibliotece. W przypadku województwa opolskiego oba te czynniki są mocno zróżnicowane.

Jak wynika z danych przytoczonych w tabeli nr 2 największej osób posiada staż pracy nie przekraczający 5 lat /40,6% z czego przygotowanie fachowe posiada jedynie 5 osób /15,5%. Kolejną najbardziej liczną grupą stanowią ci respondenci, których staż pracy waha się w granicach od 6 do 10 lat /21,9 %/, z czego jedynie 12,4 % posiada kwalifikacje zawodowe.

W następujących 5 grupach /od 11 do 35 lat stażu/ jedynie

Tabela nr 2

Staż pracy oraz wykształcenie kadry kierowniczej gbp województwa opolekiego w 1985 roku

Staż pracy	Liczba kier. gbp	%	Wykształcenie							
			bibl. %		śred. % ogóln.		śred. % zawod.		podst.	%
do 1.5	13	40,6	5	15,5	5	15,5	3	9,4	-	-
od 6-10	7	21,9	4	14,4	3	9,4	-	-	-	-
11-15	3	9,4	-	-	3	9,4	-	-	-	-
16-20	1	3,1	1	3,1	-	-	-	-	-	-
21-25	3	9,4	1	3,1	1	3,1	-	-	-	3,1
26-30	2	6,2	2	6,2	-	-	-	-	-	-
30-35	3	9,4	1	3,1	1	3,1	-	-	1	3,1
RAZEM:	32	100	14	43,4	13	40,3	3	9,4	2	6,2

5 osób /15,5 %/ posiada przygotowanie bibliotekarskie, 2 wykształcenie ogólne /6,2 %/ i 2 wykształcenie podstawowe.

Dane te w sposób pośredni potwierdzają, iż obawy kadry kierowniczej gbp odnośnie zwiększenia samodzielności placówek, którymi kierują, nie są bezpodstawne. Wynikają bowiem

z braku doświadczenia /niewielki staż pracy/ oraz zbyt małej liczby bibliotekarzy z przygotowania fachowym.

Ostatnie zagadnienie, które zostało poddane analizie dotyczyło zakresu w jakim kierownicy gbp najbardziej odczuwają brak samodzielności. Uzyskano zaskakującą odpowiedź, a mianowicie 14 respondentów /43,4 %/ stwierdziło, iż nie odczuwa braku samodzielności, 5 ankietowanych osób /15,5 %/ nie ustosunkowało się do pytania. Natomiast 13 kierowników /40,3 %/ stwierdziło, iż najbardziej im brak samodzielności w zakresie: transportu, remontów i napraw, decyzji o awansach, zakupu materiałów biurowych, odzieży ochronnej, środków czystości itp.

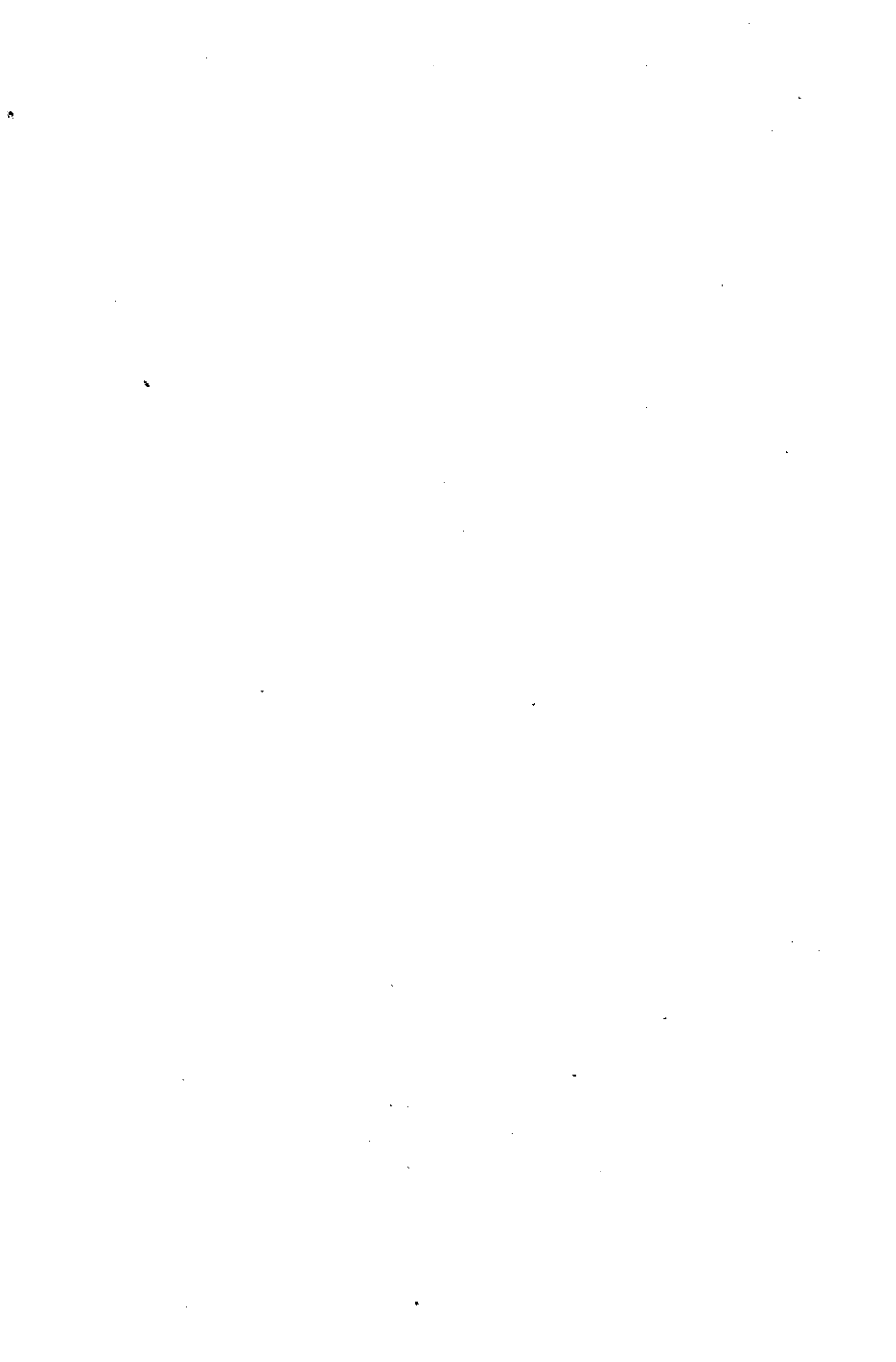
W analizie niniejszej można dostrzec dwie ścierające się tendencje: dążenie do uzyskania samodzielności oraz tendencję odwrotną, zmierzającą do jej uniknięcia. Brak miejsca nie pozwala na bardziej szerokie potraktowanie tematu. Nasuwa się jednak kilka wniosków:

1. większość bibliotek gminnych pragnie uniknąć zwiększenia samodzielności z powodu przyczyn takich jak: szczytne obsady etatowa, brak transportu, mała jomość przepisów, zwiększenie obowiązków i odpowiedzialności,
2. część bibliotek pragnie być samodzielną w poszczególnych przejawach swej działalności, nigdy nie jest to jednak dążenie do pełnej samodzielności, autonomii,
3. wpływ na kształtowanie samodzielności mają bibliotekarze z dużym stażem oraz wykształceniem fachowym.

SPIS TRESCI

Kalendarz rocznic i wydarzeń - rok 1987	3
Biblioteki na Śląsku Opolskim	17
Barbara Matusewicz: Kilka uwag o zasadach katalogowania książek	29
Janina Kościów: Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Opolu	37
Hanna Jarczy: Polska w obronie pokoju. Lekcja biblio- teczna	41
Gabriela Jerzabek: Co czytano w 1985 roku?	51
Działalność instrukcyjno-metodyczna dyrektorów NIGBP i kierowników GBP. Propozycje	57
Piotr Palus: Czy biblioteki gminne chcą być samodzielne	71

Stacja Małej Poligrafii
Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu.
Zlecenie 85/X/87 nakł. 500
Zgoda OUKPiW w Opolu G-1
z dnia 15.11.1986 Format A5.

